

Liturgické dielo Mikuláša Russnáka - I.časť

VOJTECH BOHÁČ

Prešovská univerzita v Prešove, Gréckokatolícka teologická fakulta

Abstract: *University professor Mikuláš Russnák, STD left after him extensive theological work. Among his work is one of the most extensive and most important series his liturgical work. In this work he processed the whole extensive field of liturgics in the context of the Byzantine rite. Structure of each work starts with the Holy Scripture, continues with description of its organic development till the time of writing of particular work. Precious thing about the whole liturgical work of Mikuláš Russnák is also constructive criticism in the areas, where Byzantine liturgical discipline was neglected.*

Key words: *Liturgy. Dr. Mikuláš Russnák. Martyrology. Eucharist. Fasting discipline. Minea. Cult. Horologion.*

Zaradenie

Liturgické dielo Mikuláša Russnáka je rozsiahle. Obsahuje 53 zväzkov a 38 nových titulov.

Autor písal svoje práce z dvoch dôvodov:

- 1.) reagoval na súčasné okolnosti a zaujímal postoje,
- 2.) nebolo dost dostupnej odbornej literatúry, zvlášť pre liturgiku, na ktorú autor reagoval napísaním chýbajúcej knihy. Celé liturgické dielo vzniklo na základe aktuálneho a praktického záujmu o vedecky fundovanú odbornú literatúru v oblasti byzantskej liturgiky. Záujemcami boli poslucháči teológie, vysvätení kňazi, ako aj všetci iní záujemcovia o byzantský obrad.

Na základe uvedených skutočností literárne dielo M. Russnáka sa zaraďuje na popredné miesto, lebo svojimi liturgickými dielami vyplnil „biele miesto“ na odbornom poli spoznávaní byzantského obradu. Trvalú hodnotu jeho diela určuje predovšetkým jej aktuálnosť aj dnes.

Aktuálnosť

Konkrétne zásady, ktoré Mikuláš Russnák vyslovil boli, aby všetci, ktorí majú do činenia s liturgiou, poznali jej historický vývoj. Predovšetkým myslí na katolíkov byzantského obradu. Dôkladné poznanie historických vývinových stupňov podľa autora povedie stále k plnšiemu chápaniu, že liturgia nie je len ceremónia, ale Kristus sám. Na základe predpisov liturgických kníh všetky obrady sa majú konať presne, bez odchýlky od predpisov, zvlášť sa však nesmú podriaďovať zmenám podľa osobného vkusu celebrujúceho.

Autor v prízvukoval nepretžite aktuálnu požiadavku Cirkvi, zvýraznenú aj konštitúciou o Posvätej liturgii:

„Kristus je stále prítomný vo svojej Cirkvi, najmä v liturgických úkonoch¹“

„V liturgii vyvrcholíuje činnosť Cirkvi a zároveň z nej pramení všetka jej sila²“.

Mikuláš Russnák „vo svojich zásadách na spoznávanie vývoja a ducha byzantského obradu, ako aj jeho verného slávenia vo všetkých jej zložkách, odstránenia nedostatkov a deformácií, v predstihu pred otcami posledného snemu, snažil sa o uplatnenie aj snemom vyslovenej zásady:

„Nech všetci východní kresťania vedia a sú presvedčení, že si môžu, ba majú navždy zachovať svoje právoplatné liturgické obrady a svoj spôsob života a že sa v tom nemajú zavádzať zmeny, iba ak si ich vyžaduje skutočný organický vývoj. Toto majú teda s tou najväčšou vernosťou zachovávať východní kresťania sami, a preto si majú nadobudnúť čoraz väčšie vedomosti a čím dokonalejšiu prax v týchto veciach. Ak sa však od nich nenáležito odchýlili, vinou okolností alebo niektorých osôb, nech sa usilujú vrátiť k starootcovským tradíciám.³“

Liturgické diela Mikuláša Russnáka svojím duchom zodpovedajú požiadavke Koncilu. Jeho liturgické dielo je aj dnes podnecujúce, pretože spĺňa požiadavky koncilu a až na dobové veci je aj dnes aktuálne. Za všetky diela spomeňme len Martyrologium Orientalium I. – VIII. Pripomínajúc si svedectvo mučeníkov a svedkov počas liturgického roka stávame sa v skúškach silnejšími a odolnejšími. Ján Pavol II. pri svojej návšteve v Prešove to sformuloval v tomto duchu aj o novodobých svedkoch a mučeníkoch: *„Gréckokatolícke spoločenstvo vyšlo z tejto skúšky obnovené a posilnené aj vďaka svedectvu a krvi početných mučeníkov⁴“*,

¹ POLČIN, S.: *Dokumenty drubého vatikánskeho snemu*. Rím : SÚSCM, 1970 SC b. 7.

² POLČIN, S.: *Dokumenty drubého vatikánskeho snemu*. Rím : SÚSCM, 1970 SC b. 10.

³ POLČIN, S.: *Dokumenty drubého vatikánskeho snemu*. Rím : SÚSCM, 1970 OE b. 6.

⁴ *Prejavy Sv. Otca pri jeho návšteve Slovenska v roku 1995*. Prešov 2. júl 1995.

Rozdelenie a prehľad o jednotlivých dielach

Liturgické dielo M. Russnáka je rozsiahle. Pre lepší prehľad si zadelíme do šiestich skupín:

- 1.) eucharistické
- 2.) disciplinárne
- 3.) liturgický rok
- 4.) liturgicko-pastorálne
- 5.) liturgické knihy – preklady, zostavenie
- 6.) ostatné

Eucharistické diela

14/20 Епиклизисъ, Пряшевъ, 1926 (tlačou Prešov 1926)

Epikléza je vzývanie Svätého Ducha, aby zostúpil na predložené dary. V eucharistickej anafore svätého Jána Zlatoústeho a svätého Bazila Veľkého je epikléza po premenení predložených darov. Epikléza tvorí jeden z teologických problémov medzi Východom a Západom. Nejednnotený Východ učí, že premenenie darov nastáva až po epikléze. Západ a katolícke východné cirkvi správne učia, že prepodstatnenie nastáva slovami premenenia.

Na základe liturgických textov svätej liturgie Jána Zlatoústeho a svätého Bazila Veľkého aj iných materiálov sa zaoberá autor uvedenou problematikou vo svojom diele Epiklezis. Dielo je napísané v ruštine. Cenzoroval ho Dr. Štefan Gojdič a súhlas k vytláčaniu udelil 6. X. 1926 Dr. Dionýz Nyárady, križevacký biskup, prešovský administrátor. Tlačou dielo vyšlo v Prešove v roku 1926.

Autor tému predjednáva v troch častiach a v 25 paragrafoch:

I. časť – Význam epiklézy

- § 1. Epikléza.
- § 2. Etymologický význam slova epikléza.
- § 3. Technický význam slova epikléza.
- § 4. Epiklézis ako terminus technicus.
- § 5. Historické fázy vývinu epiklézy.
- § 6. Historické pramene epiklézy:

A. Východná liturgia:

- a.) papyrus z kláštora Der-Balyzeh v Egypte,
- b.) Náuka apoštolov – fragmenty,
- c.) liturgia sv. Klimenta Rímskeho,
- d.) liturgia sv. apoštola Jakuba,
- e.) liturgia sv. Marka,
- f.) časť koptskej anafory,
- g.) liturgia sv. Gregora Naziánskeho,
- h.) liturgia Dionýza Aeropagitu,
- i.) liturgia Maruty,
- j.) liturgia Tadea a Maria,

- k.) úryvok nestoriánskej anafory,
- l.) liturgia etiópska, t. j. abesínska,
- m.) liturgia sv. Bazila Veľkého.
- n.) liturgia sv. Jána Zlatoústeho.

B. Liturgia Západu:

- a.) galikánska liturgia,
- b.) mozarabská liturgia,
- c.) ambroziánska liturgia,
- d.) rímska liturgia.

II. časť – Učenie Cirkvi

- § 7. Učenie katolíckej Cirkvi.
- § 8. Mienka novších nezjednotených východných teológov.
- § 9. Mienka o epikléze u západných teológov.
- § 10. Prepodstatnenie na sv. liturgii u nezjednotených.
- § 11. Hodnovernosť učenia katolíckej Cirkvi o spôsoboch najsvätejšej Eucharistie.
- § 12. Dôkazy učenia katolíckej Cirkvi.
- § 13. Učenie na snemoch: A.) snemy katolícké,
 B.) snemy nezjednotených.
- § 14. Učenie rímskych pápežov.
- § 15. Učenie katechizmov.
- § 16. Dôkazy zo Svätého písma.
- § 17. Dôkazy zo sv. liturgii.
- § 18. Dôkazy z diel sv. Otcov:
 - I. sv. otcovia východní,
 - II. sv. otcovia západní,
 - III. spisovatelia „neotcovskí“
- § 19. Svedectvo teológov.
- § 20. Epikléza a teológovia Západu.
- § 21. Svedectvo nezjednotených teológov.
- § 22. Svedectvo rozumu, osvieteného Božou milosťou.
- § 23. Objasnenie výhrad nezjednotených voči učeniu katolíckej Cirkvi.

III. časť – Praktický záver učenia o epikléze

- § 24. Či je opravdivé premenenie u východných nezjednotených.
- § 25. Epikléza a jej využitie.

Záver: Premenenie darov nastáva počas slov premenenia. Z hľadiska dogmatického nie je epikléza nutná. Kým však svätá katolícka Cirkev tak nerozhodne, nenariadí, epiklézu neslobodno vynechávať.

Prešovská eparchia v slovenskom liturgikone z roku 1987 epiklézu vynechala a Kongregácia pre Východné cirkvi ju nariadila v plnom znení do slovenského prekladu uviesť.

V čase ekumenických úsilí na každom stupni, toto dielo je veľmi praktickým východiskovým a odrazovým materiálom pre katolíkov, tak aj pre odlúčené cirkevné spoločenstvá.

141/21 A Keleti Egyház miséi

rukopis: Eperjes, 1910, str. 345,

vydané: Budapest. 1915, str. 267

Autor napísal rozsiahle dielo o sv. liturgiách, slávených na Východe. Veľmi dobre pochopil, že „*v liturgii, zvlášť vo svätej eucharistickej obeti, sa totiž uskutočňuje dielo nášho vykúpenia*⁵“.

Pohľad na liturgiu sv. Jána Zlatoústeho, sv. Bazila Veľkého a sv. Gregora Veľkého podáva z hľadiska dogmatického, historického a textového (jazykového kritického textu).

Autor tému prejednáva v 7 častiach a v 48 paragrafoch.

I. časť:

Úvod

- § 1. Pojem obety.
- § 2. Rozdelenie obiet.
- § 3. Ustanovenie novozákonnej obety.
- § 4. Obeta svätej liturgie je naozajstná obeta.
- § 5. Vzťah medzi svätou liturgiou a poslednou večerou.
- § 6. Vzťah medzi obetou sv. liturgie a obetou kríža.
- § 7. Vzťah medzi svätou liturgiou a najsvätejšou Eucharistiou.

II. časť:

- § 8. Podstata novozákonnej obety.
- § 9. Vecná skutočnosť novozákonnej obety – Ježiš Kristus pod spôsobmi chleba a vína.
- § 10. Podstata svätej liturgie je premenenie dvoch spôsobov.
- § 11. K podstate svätej liturgie patrí premenenie chleba a vína.
- § 12. K podstate svätej liturgie okrem premenenia dvoch spôsobov iné sa nevyžaduje.
- § 13. Spôsob uskutočnenia obety svätej liturgie.
- § 14. Účinkovanie novozákonnej obety.
- § 15. Ďakovná a poklonyhodná účinnosť svätej liturgie.
- § 16. Zmierna a prosebná sila svätej liturgie.
- § 17. Všeobecná, zvláštna a prípadková účinnosť, plynúca zo svätej liturgie.

III. časť:

- § 18. Vysluhovateľ novozákonnej obety.
- § 19. Prvoradým obetníkom je sám Ježiš Kristus.
- § 20. Biskupi a kňazi sú skutočnými vysluhovateľmi svätej liturgie, ktorí svoju úlohu vykonávajú v Ježišovom mene.

⁵ POLČIN, S.: *Dokumenty druhého vatikánskeho snemu*. Rím : SÚSCM, 1970 SC b. 2.

- § 21. Historický vývoj svätej liturgie.
- § 22. Hodnoverné liturgie.
- § 23. Apokryfné liturgie.
- § 24. Východné liturgie.
- § 25. Západné liturgie.
- § 26. Liturgia sv. Jakuba.
- § 27. Liturgia sv. Jána Zlatoústeho.
- § 28. Proskomídia.
- § 29. Liturgia katechumenov.
- § 30. Liturgia veriacich.
- § 31. Veľký vchod.
- § 32. Premenenie.
- § 33. Sväté prijímanie.
- § 34. Liturgia svätého Bazila Veľkého.
- § 35. Liturgia vopred posvätených darov.
- § 36. Večiereň, ako prvá časť liturgie vopred posvätených darov.
- § 37. Modlitby katechumenov.
- § 38. Liturgia veriacich.

V. časť:

- § 39. Svätá liturgia z dogmatického hľadiska.
- § 40. Svätá liturgia z morálneho hľadiska.
- § 41. Svätá liturgia zo symbolického hľadiska.
- § 42. Symbolický výklad svätej liturgie ako celku.
- § 43. Symbolický význam troch hlavných častí svätej liturgie (A, B, C).
- § 44. Symbolický význam úkonov svätej liturgie.

VI. časť:

- § 45. Porovnanie východných a západných svätých liturgií.

VII. časť:

- § 46. Svätá božská liturgia nášho otca svätého Jána Zlatoústeho.
- § 47. Svätá božská liturgia nášho otca svätého Bazila Veľkého.
- § 48. Božská služba vopred posvätených darov nášho otca svätého Gregora Dialóga, rímskeho pápeža.

Autor svojím dielom prispel k lepšiemu a dôkladnejšiemu spoznaniu slávenia Eucharistie v byzantskom obrade. Veľká rozhladenosť, vedomosti a koncepcné myslenie ho predurčili už v predstihu a konkrétne si uvedomiť a k tomu tlmočiť to aj verejnosti, čo Druhý vatikánsky snem vyjadril slovami: „*Posvätnú liturgiu treba podávať z hľadiska tak teologického a historického, ako aj duchovného, pastorálneho a právneho*⁶“.

⁶ POLČIN, S.: *Dokumenty druheho vatikánskeho snemu*. Rím : SÚSCM, 1970 SC b. 16.

142, 143/43, 44 Toržestvo svjataho liturgizovania, Prjašev, 1948 str. 486

V súčasnom prešovskom arcibiskupstve sú farnosti z rôznych eparchií, ktoré v dôsledku politických udalostí sa od svojich materských eparchií odčlenili a ostali na našom území. Zostali tu farnosti z mukačevskej a hajdudorožskej eparchie, v mnohých prípadoch aj s kňazmi. Sever eparchie bol pod vplyvom haličských eparchií. Zo spomenutých eparchií každá mala určitú svojráznosť, čo uplatňovala aj po zmene okolností.

Vznikol z toho rozdielny liturgický poriadok. Rozdielnosť sa vnímala najmä pri spoločných liturgických sláveniach. Uviesť veci na pravú mieru sa pokúšal pomocný biskup blahoslavený Dr. Bazil Hopko, ktorý podal na biskupský úrad viac než 60-bodový dokument s otázkami, ako sporné body správne uplatňovať. Biskup ordinár blahoslavený Pavol Gojdič materiál postúpil na vyjadrenie kapitule, za ktorú na dokument odpovede vypracoval Dr. M. Russnák, jej veľprepošť.

Dielo je rozdelené na 6 častí a 112 paragrafov:

I. časť

- § 1. Program biskupa Dr. B. Hopku.
- § 2. Cieľ biskupa Hopku.
- § 3. Princípy, použité biskupom Hopkom.
- § 4. Princípom staviame „proti“ princípy.
- § 5. Náš prvý princíp je: slávenie Eucharistie.
- § 6. Čo je to slávenie Eucharistie.
- § 7. Čo je to „nравstvennoje“ slávenie.
- § 8. Čo je to slávenie Eucharistie.
- § 9. O predpisoch cirkevného slúženia.
- § 10. Najväčnejšie rubriky, ustanovujúce povinnosti kňaza
 - a.) predmet, ako základ vážnosti rubriky,
 - b.) iný druh závažnosti, keď vo vzťahu k pravde je rozhodujúci,
 - c.) podobnú vážnosť zahrňujú aj liturgické predpisy voči neposlušným,
 - d.) brať do úvahy aj mienky znalcov.
- § 11. Môže rubrika nezaväzovať kňaza?
- § 12. Tak položený mravný princíp súčasne objasňuje i ťažkosť.
- § 13. Slávnosť Eucharistie a rozdielnosť predpisov.
- § 14. Druhý prameň rozdielnosti je naša prax, t. j. consuetudo.
- § 15. Otázka „dočasných zvykov“.
- § 16. Čo je odveká, stará obyčaj.
- § 17. Diakon, ľud a miništranti.
- § 18. Použité pramene.
- § 19. Význam použitých prameňov.

- § 20. Fórum, ktoré má právomoc rozhodovať o liturgickej disciplíne.
- § 21. Zavrnuté body Ivovskeho vydania Služebníka z roku 1905.
- § 22. Kritika a mienka.
- § 23. Niektoré otázky Jeho preosvietenosti.
- § 24. List k J. Ex. Ordinárovi.
- § 25. Projekt nariadenia.
- § 26. Preklad do latinčiny.
- § 27. Osud otázky slávenia Eucharistie.
- § 28. Dopad akcie pre budúcnosť.

II. časť:

V druhom zväzku sa opakuje číslovanie paragrafov od 21 a pokračuje už správne až do konca.

- § 21. Objasnenie J. E. ohľadom predložených otázok: Prvý doklad, Druhý doklad, Stanoviská vedenia.
- § 22. Naše stanovisko na obidva doklady Vladyky.
- § 23. Jednotlivé body Jeho preosvietenstva.
- § 24. Objasnenie jednotlivých otázok.
- § 25. Trojité prežehnávanie sa.
- § 26. Pre ľahšie a jasnejšie riešenie ponúkame náš systém:

I. Úvod do slávenia eucharistickej liturgie

- § 27. Predchádzajúce časti slúženia.
- § 28. Bozk prestola, Evanjelia a sv. kríža.
- § 29. Otázka modlitby: Vnidu v dom tvoj.

II. Obliekanie sa kňaza k eucharistickej liturgii.

- § 30. Samotné obliekanie.
- § 31. Ako obliekať epitrachil?
- § 32. Prežehnanie a pobozkanie liturgických odevov.

III. Proskomídia

- § 33. Umývanie rúk.
- § 34. Matéria k premeneniu.
- § 35. Kvalita vína.
- § 36. Prebodnutie baránka.
- § 37. Všeobecne o časticiach.
- § 38. Častica na česť presv. Bohorodičky.
- § 39. Pokračovanie.
- § 40. Otázka deviatich častíc (činov).
- § 41. Ešte raz devjatočinie.
- § 42. Okiadzanie a sprevádzajúca modlitba.
- § 43. Výzva diakona: Modlime sa k Pánovi.
- § 44. Modlitba úmyslu.
- § 45. Ukončenie proskomídie.
- § 46. Požehnaný náš Boh – kolkokrát?

§ 47. Kde položiť diskos?

IV. Začiatok sv. liturgie sv. Jána Zlatoústeho

§ 48. O okiadzaní.

§ 49. O veršoch žalmu: Sláva na výsostiach.

§ 50. Koncelebrácia.

§ 51. Úcta svätého kríža bozkom pred svätou božskou liturgiou.

§ 52. Začiatok svätej božskej liturgie.

§ 53. Spomienky vo veľkej ekténii.

§ 54. Spomínanie iných biskupov okrem ordinára.

§ 55. Poriadok modlitieb s diakonom.

§ 56. Antifóny.

§ 57. K otázke malého vchodu.

§ 58. Znak svätého kríža a zvolanie: Premúdrost', stojme úctivo.

§ 59. Mienka nezjednotených o tejto otázke.

§ 60. Trojsvätá pieseň.

§ 61. Treba ísť na hlavný stolec?

§ 62. Hlavný stolec.

V. Apoštol, Evanjelium a veľký vchod

§ 63. Otázka veľkého vchodu.

§ 64. Kde treba čítať apoštol.

§ 65. Modlitba pred evanjeliom.

§ 66. Žehnanie po prečítaní apoštola a evanjelia.

§ 67. Čítanie evanjelia pre zhromaždenie.

§ 68. Modlitba v suhubej jekténii.

§ 69. Spomínanie rímskeho pápeža.

§ 70. Gramatická otázka O spomínaní zomrelých v jekténii pred jekténiou katechumenov

§ 71. Prestrenie ilitona.

§ 72. Na „Jako da pod“ dávať požehnanie alebo nie?

§ 73. Dokončenie jekténie.

§ 74. Cherubínska pieseň – kolkokrát?

§ 75. Text cherubínskej piesne

§ 76. Čo a kedy namiesto cherubínskej piesne.

§ 77. Dnešná podoba modlitby: „Vozdežite... – Zdvíhajte...“

§ 78. Ako sa prenáša diskos?

§ 79. Spomínanie zomrelých na veľkom vchode.

§ 80. Okiadzanie na veľkom vchode.

§ 81. Slovo „diakoničeskij“.

§ 82. O „tichých“ sv. liturgiách.

§ 83. Modlitba: „Vozľubľu ta... – Milujem ta...“

§ 84. Trojsväté po Verím.

VI. Premenenie darov

§ 85. Uvedenie k premeneniu darov.

§ 86. Svätý, svätý, svätý Pán Boh zástupov.

- § 87. Premenenie darov.
- § 88. Po „Vezmite a jedzte“ a „Pite z neho všetci“ koľkokrát sa spieva Amen?
- § 89. Prídavok „Iže v tretij čas“.
- § 90. Prikrytie čaše po premenení.
- § 91. Čo sa spieva niekedy namiesto „Dôstojné je?“
- § 92. Vnímajme! Sväté svätým!
- § 93. Slová IC XC NI KA.
- § 94. Hľa, dotkol sa.
- § 95. Utieranie úst.
- § 96. Spôsob svätého prijímania u nás.
- § 97. Ako na „Spas Bože“.
- § 98. Požehnanie so svätými darmi.
- § 99. Po „Spas Bože“ sa koľkokrát klaňať?
- § 100. Miesto „Bože vznes sa“ Kristus slávne vstal zmŕtvych?
- § 101. Po „I teraz i vždycky“ žehnať?
- § 102. V mene Pánovom.
- § 103. Ablúcia – kde?
- § 104. Zaambónna modlitba.
- § 105. Spomienka na pápeža.
- § 106. Nech je požehnané.
- § 107. Kedy dávať požehnanie?
- § 108. Pri prepustení sa obrátiť k zhromaždniu.
- § 109. Prepustenie na Paschu.
- § 110. Požehnanie s krížom.
- § 111. Modlitby na kolenách počas Svetlého týždňa.
- § 112. Niektoré otázky Jeho preosvietenosti.

Apoštolský stolec vydal v roku 1941 cirkevnoslovenský liturgikon aj s rubrikami ako záväzný. V prešovskom biskupstve pre vojnové roky a po nich pre likvidáciu gréckokatolíkov sa neuviedol do života. Rôznosť slúženia aj dnes je citelná, práve v spomínaných bodoch niet jednoty. V roku 1998 sa v Ríme schválil liturgikon podľa typizovaného textu pre ruténsko-slovenský obrad. Schválením liturgikona sa uvedené poznámky stali neaktuálnymi, ale zároveň aj varujúcimi pred svojvôľou v uplatňovaní liturgických predpisov.

144/180 Cultus Sanctissimae Eucharistiae apud Orientales, Fragopolis, 1934 str. 287.

Eucharistia je prameňom aj vrcholom celej činnosti Cirkvi, hovorí druhý vatikánsky snem. V tomto duchu sa zamerlal autor na priblíženie a spoznanie eucharistickej úcty v byzantskom obrade. Po úvode v troch častiach sa v 44 paragrafoch pojednáva o uvedenej téme.

Úvod

- § 1. Všeobecne o eucharistickej úcte v katolíckej Cirkvi.
- § 2. Prvotná úcta Eucharistie bola jednoduchá a praktická.

Prvá časť

- § 3. Vývoj eucharistickej úcty na Západe.
- § 4. Návštevy najsv. Eucharistie.
- § 5. 40-hodinová poklona.
- § 6. Vystavenie najsvätejšej Eucharistie.
- § 7. Sprievody s najsvätejšou Eucharistiou a slávnosť Tela a Krvi Pána.
- § 8. Kánony o ochrane a úcte najsv. Eucharistie.

Druhá časť

- § 9. Úcta najsvätejšej Eucharistie na Východe.
- § 10. Disciplína arcani.
- § 11. Dôkazy o eucharistickej úcte známe na Východe.

Hlava I.

- § 12. Všeobecné dôkazy.
- § 13. Názvy najsvätejšej Eucharistie na Východe.
- § 14. Dôsledný poriadok eucharistickej úcty vo východnom obrade.
- § 15. Poriadok eucharistickej úcty v liturgickom duchu.
- § 16. Poriadok eucharistickej úcty v kanonickom duchu.

Hlava II.

- § 17. Špeciálne argumenty.
- § 18. Večné svetlo pred najsvätejšou Eucharistiou.
- § 19. Metánie.
- § 20. Poriadok pre prijímajúcich sviatosti Tela a Krvi Krista.
 - 1.) Príprava k svätému prijímaniu.
 - 2.) Poďakovanie po svätom prijímaní.
- § 21. Obrad prinášania najsvätejšej Eucharistie chorým.
- § 22. Denné hodinky východnej katolíckej Cirkvi.
- § 23. Obeta svätej liturgie
 - 1.) Pozdvihnutie kalicha s najsvätejšou Eucharistiou.
 - 2.) Požehnanie s najsvätejšou Eucharistiou.
 - 3.) Sprievod s najsvätejšou Eucharistiou vo svätej liturgii.
- § 24. Liturgia vopred posvätených darov.

Hlava III.

- § 25. Prax gréckokatolíkov v Galícii.

Tretia časť

- § 26. O západných eucharistických prvkoch zavedených do východného rítu.
- § 27. Slávnosť Tela a Krvi Pána a Východ.
- § 28. Je rozumné zaviesť slávnosť Tela a Krvi Pána pre Východ?
- § 29. Kedy sa slávi Telo a Krv Pána u Východniarov.

- § 30. Slávnosť Tela a Krvi Pána na území zjednotených.
- § 31. Slávnosť Tela a Krvi Pána u východných, z milosti Božej sprostredkovaný celej svätej Únii, alebo v celej Východnej katolíckej Cirkvi.
- § 32. Svätá Štyridsiatnica ako centrum eucharistického kultu pre Východ.
- § 33. Slávnosť Paschy, ako argument eucharistického kultu Východných počas Štyridsiatnice.
- § 34. Rítus eucharistického kultu je pre východných rozjímavý.
- § 35. Vonkajší obrad vystavenia najsvätejšej Eucharistie.
- § 36. Obrad aplikovaný pri vyložení najsvätejšej Eucharistie.
- § 37. Poriadok požehnaní s najsvätejšou Eucharistiou v Haliči.
- § 38. Je alebo nie je dovolené prebrať Východným haličský poriadok?
- § 39. Návrh na požehnanie s najsvätejšími Tajomstvami pre východných.
- § 40. Výklad návrhu na požehnanie z vlastných textov.
- § 41. Návrh liturgického sprievodu s najsvätejšou Eucharistiou.
- § 42. Návrh na ofícium slávnosti Tela a Krvi Pána.
- § 43. Ofícium slávnosti Tela a Krvi Pána.
- § 44. Návrh na úctu Eucharistie pre východných.

V súčasnosti prikázané sviatky pre východné katolíckej cirkvi určuje CCEO. Liturgická prax má byť verná pôvodnej forme. Niektoré body vlastne v uvedenom diele sú výzvou ku katechéze o úcte Eucharistie byzantskom obrade, najmä ako ako v čase napísania diela tak aj dnes, o uvedenie božskej služby vopred posvätených darov do liturgickej praxe vo farnostiach kde sa tak ešte neudialo.

Zoznam použitej literatúry

1. RUSSNÁK, M: celé liturgické dielo 38 titulov 53 zväzkov. Celé dielo Mikuláša Russnáka sa nachádza v Košiciach v Centre Východ-Západ, ktoré je pracoviskom Teologickej fakulty Trnavskej univerzity. Na malé výnimky celé dielo je v rukopise. Z väčšiny diel existuje len jediný exemplár. Dvojité číslovanie je podľa evidencie v knižnici Východ – Západ a zároveň podľa pôvodného číslovanie autora. Uvedené bibliografické údaje sú zároveň aj citačným odkazom.
2. POLČIN, S.: *Dokumenty II. Vatikánskeho snemu*. Rím : SÚSCM, 1970.
3. *Prejav sv. Otca pri jeho návšteve Slovenska v roku 1995*. Bratislava : PMD 1996.